

10002709, 22

COBIS 8

GORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje **Dominko Viljem**, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.

Izdaja »Goriško kmetijsko društvo« v Gorici — Korenski trg št. 2. List izhaja v začetku in v polovici vsakega meseca ter stane 3 K na leto. Udje »Goriškega kmetijskega društva« dobivajo list brezplačno.

J. Zornik

Gorica, Gosposka ulica št. 11 priporoča najtopleje svojo veliko zalogo vsakovrstnega modnega blaga, perila, pletenin, zimske rute, šerpe, čevlje, kožuškovine itd.

Anton Kuštrin v Gorici, (v lastni hiši) Gosposka ulica št. 25, priporoča svojo veliko trgovino jedilnega blaga po najnižjih cenah. Postrežba točna. Pošilja po železnici in pošti po naročilih. Za naročila iz dešele zadostuje dopisnica.

M. Poveraj v Gorici na Travniku priporoča svojo izborno trgovino.

Krasne, velike belgijske kunce po 8 K eden, ima na prodaj Ivan Metliko v Klancu — Istra.

Lastna delavnica za tapecirano pohištvo

Denar prihrani

kdor kupi izgotovljeno pohištvo pri cccccccccccccccc

ANTON BREŠČAR

Gorica, Gosposka ulica št. 14

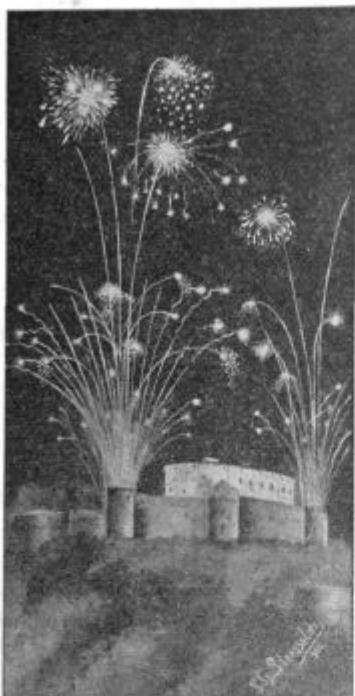
Via Signori lastna hiša kateri ima v zalogi najboljšo izbero **pohištva vseh slogov**, za vsaki stan, priprostega in najfinerega izdelka. Različno pohištvo iz železa, podobe na šipe in platno, ogledala, cccc žime in platno. cccc

Cene brez konkurence. — Daje se tudi na obroke

Josip Patek

poroča vsem kmetovalcem za: **meha za žveplanje po zadnjem sistemu, škropilnice za vitrijol, polivalnike za vrte.** Novost: **ventilatorji za dimnike.** Poprave se izvršujejo točno in po zmerni ceni. Svoji k svojim!

naslednik Karola Čufer, prva in edina slovenska kleparnica v Gorici, ulica della Croce št. 8 izvršuje vsa stavbena in galanterijska dela po načrtih. Posebno se pri-

Umetne ognje,

kakor: rakete, bengalične luči, rimske sveče, kolesa tudi po posebnih načrtih izdeluje trdka

Ferd. Makuc

tovarna umetnih ognjev

Gorica.

Povsod koder je prepovedano v resnici nevarno streljanje z železnimi možnarji se danes rabijo papirnati topiči in sicer zato ker so oblastva dovolila vporabo teh, ker je spoznala da niso nevarni.

Zvedel sem da je na Kranjskem razširjeno mnenje da je vsako streljanje prepovedano. To pa je napačno. Prepovedano je samo streljanje z železnimi možnarji. Priporočam toraj slav. župantvom in cerkvenim predstojnikom, da ob raznih slavnostih streljajo edino le z papirnatimi topiči, katere razpošiljam v zabojih, po: 50 komadov, za 20 kron, 100 komadov za 40 kron.

DENDRIN

(Karbolinej v vodi raztopen.)

Najboljše sredstvo za pokončevanje mrčesa in rastlinskih zajedalk na sadnih drevesih, katero se je jako dobro obneslo po zimi leta 1908. — Spričevala, navodila in uzorci se pošiljajo na zahtevo brezplačno. Tovarna za izdelovanje karbolineja R. Avenarius, Amstetten, Nižje Avstrijsko.

Dobi se pri:

H. Hausbrandt v Trstu via Cecilia 12 in
pri Goriškem kmet. društvu v Gorici - -

Cepljenke (stratificirane - trte) vseh vrst ima v veliki množini **na prodaj** 100 kom. prve vrste po 14 K **Vekoslav Bratina Ustje Ajdovščina.**

Ključce Aramon rupestris Ginzin števil. 1 kupi v vsaki množini **Vekoslav Bratina, posestnik Ustje, Ajdovščina - - - - -**

Junček, čiste švicarske pasme, - -

star 12 mesecev, pri zadnji razstavi gov. živ. v Sežani je dobil I. darilo, se proda. Pojasnila se dobi pri „Zav. gov. živine v Lokvi na Krasi.“

„Goriško vinarsko društvo“

vpisana zadruga z omejeno zavezo v Gorici, ima v svojih zalogah in prodaja **naravna in pristna vina** z Brd, z Vipavskega in Krasi. Razpošilja na vse kraje od 56 litrov dalje. Uzorce vin pošilja na zahtevo. Cene zmerne, postrežba točna in reelna. Sedež društva: Gorica, ulica sv. Antona št. 7.

„Krojaška zadruga“

Gorica

P. n.

Že lansko leto smo slavnemu občinstvu naznanili, da smo prevzeli vsled vedno bolj naraščajočega prometa obširne prostore v Gosposki ulici 6. Letos smo te prostore primerno uredili tako, da nam ti prostori sedaj omogočajo imeti mnogo večjo in lepšo zalogo blaga.

Dejstvo, da pri nas promet od dne do dne bolj raste, nam omogoča, da so cene pri nas čudovito nizke.

Vabim vse p. n. odjemalce najspoštljivejše v našo trgovino. Prepričali se bodo, da je naša trvdka **prva** ne le **po kakovosti** blaga, ampak da smo tudi **neprekosljivi**, kar se tiče **dobrega ukusa**.

Zagotavljam Vas točne in solidne postrežbe in nizkih cen. Zato prosim, da si ogledate našo trgovino in zalogo.

Z odličnim spoštovanjem udani

Teodor Hribar.

Prosiva zahtevati listke!!

Največja trgovina z železjem

Konjedic & Zajec v Gorici

pred nadškofijo št. 11.

Največja zaloga vseh stavbnih potrebščin, kakor: cement, stavbne nositelje, vsakovrstne okove, železje, strešna okna, cevi za stranišča itd. ima v zalogi orodj za vsa rokodelstva iz najbolj slovečih tovarn. Opozarja na svojo bogato izber kuhinjskega in hišnega orodja, pečij, štedilnikov po brezprimerno nizkih cenah.

Edina zaloga stavbenih nositeljev v Gorici. Pocinkana žica za vinograde po znižanih cenah!

Pozor!

Eno krono nagrade izplačava vsakemu, kdor dokaže s potrdili najine nove ameriksne blagajne, da je vkupil pri naju za 100 K blaga.

POZOR! Eno krono nagrade

POZOR! Eno krono nagrade

Prosiva zahtevati listke!!

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje *Dominko Viljem*, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.
Izdaja „Goriško kmetijsko društvo“.

Štev. 22.

V Gorici, dne 18. decembra 1908.

Tečaj IV.

Sajenje murv na stalno mesto.

Glede tal je murva jako skromna; ona uspeva precej dobro, tudi če ni zemlja Bog ve kako rodovitna. Popolnoma odraslo drevo tudi ne potrebuje posebnega oskrbovanja. Od časa pa, ko ga presadimo do dobe popolnega razvoja moramo skrbno ž njim ravnati, če hočemo, da bode uspevalo in nam dajalo mnogo listja.

Povsod, kjer rastejo druga drevesa, se tudi murvi dobro godi. Kadar jo nasajamo, ogibajmo se vseh trajno osojnih leg in zemljišč v bližini voda, ki imajo vlažna spodnja tla, pa tudi plitvih, skalnatih ali zelo kamenitih tal in sploh vseh takih leg, koder druga in posebno sadna drevesa zgodaj usihajo. Najbolje je, da nasadimo na izbranem zemljišču samo murve. Tako nam s časom vzraste murvov gozd in pod njim se polagoma zarase trava, da imamo potem gozd in travnik ob enem. Kjer se ljudstvo intenzivno bavi s kmetijstvom, so za obdelovanje sposobna zemljišča navadno draga in vsakdo skrbi, da jih izkoristi, kolikor more. V takih krajih kaže murve saditi ob robih njiv, ob cestah, poteh in ob jarkih, da se koristno uporabijo tudi dotični prostori. Tudi malorodovitne brežine, ki niso za drugo rabo, nam prinesejo kaj dohodka, če jih nasadimo z murvami. Okoli kmečkih domov bi moralo biti vedno nekoliko murvovih dreves, da imamo o času deževnega vremena kaj listja pri rokah.

Za redne nasade v vrstah pripraviti je tla že v jeseni in če dopušča vreme, celó po zimi. V ta namen je izkopati 50—70 cm globoke in 1 m 30 cm široke jarke. Oddaljenost od srede enega jarka do srede naslednjega bodi najmanj 4—6 metrov. Zgornjo rodovitno zemljo je izmetati na levo, slabšo iz spodnjih tal in kar utegne biti

kamenja in gručca, pa na desno stran jarka, da se na ta način ločijo različni obstojni deli tal. Če se drevesa obrezujejo po tako zvanem furlanskem načinu, naj se murve tako nasade, da bode drevo od drevesa 4 do kvečemu 6 metrov, drugače pa do 8 metrov. Če so vrste in drevesa nasajena v popisani daljavi, dobivajo dovolj solnca in zraka.

Drevesnim vrstam najbolj ugaja smer od severa proti jugu. Kedar se nasajajo posamezna drevesa, izkopati je mesto jarkov 4 voglate 1 meter dolge in 1 meter široke ter 50—70 cm globoke jame. Kdor izkoplje manjše jame zato, da varči z delom, ta se zelo vara. V tesne jame nasajena drevesa rasejo slabo in jamejo pred časom hirati, dočim pravilno nasajena drevesa bujno rasejo in dajejo brže in več listja.

Jame je enako izkopavati kakor jarke. Razne zemeljne plasti, kamenje, gručč itd. je ločene nasipati ob strani.

Bolje je izkopati jame ali jarke v jeseni, ker se zemlja, ki je dalje časa razpostavljena podnebnim učinkom, zrahlja in postane rodovitnejša.

V milem podnebjju nič ne dé, če se murve tudi pozimi presajajo. Tam pa, kjer tla rada zmrzujejo, opraviti je to delo še le od srede marca do srede aprila. Tla naj bodo tačas suha in vreme ne bodi prehladno ali prevetreno.

Če je drevesnica blizo onega zemljišča, katero mislimo nasaditi z murvami, prenesimo jih tistega dne na sadišče, ko se imajo vsaditi. Če dobimo drevesca od drugod, treba, da se pošiljatev skrbno poveže in korenine s slamo in mahom ovijejo, drugače se posuše na zraku. Kadar ne moremo takoj posaditi dreves, ampak moramo delo zaradi katerega koli zadržka odložiti, ohranimo drevesca povita, kakor so došla, v hladnem, senčnem prostoru v pesek ali zemljo zasuta. Vendar pa je najbolje, da posadimo drevesca v najkrajšem času. Vzemimo samo toliko drevesc iz drevesnice in prenesimo jih na sadišče, kolikor jih moremo v enem dnevu vsaditi. Take murve, katere hočemo vsaditi na stalno mesto, morajo imeti 2 do 3 cm debela in vsaj $1\frac{1}{2}$ m visoka debla. Visokost je meriti od korenininega vratu do tistega mesta, kjer se začenja vrh. Ta mora imeti že tri ali štiri enoletne, krepke mladike. Če hočemo presajati murve hitro v začetku drugega leta po cepljenju, — in to je kakor smo že omenili, najbolje, — tretja, da jih prerežemo ali skrajšamo približno v visokosti $1\frac{1}{2}$ metra, pustivši tri do štiri najvišje popke in odstranivši vse druge spodnje, da poženejo ostali popki krepke mladike.

Na dan sajenja zrahljajmo nekoliko dno jame (ali jarka) in vtaknimo na to sredi jame (ali jarka) kol tako, da bode stal navpično. Kol pa mora biti malo ošpičen in na koncu ožgan, da bode bolj trpežen. Na trdno zabitem kolu naredimo tik talne površine znamenje.

Kadar sadimo murve v jarke ali v vrste, moramo pred vsem z dolgo na dva lesena kolca pritrjeno vrvico zaznamovati sredino jarka; potem določimo s 4 do 6 m dolgo palico ali vrvico mesta, na katerih se imajo posamezna drevesca vsaditi in jih zaznamujemo na viden način. Na teh mestih vtaknimo najprej kolc in potem posadimo drevesa, pa dobimo redne in ravne vrste.

Vsako drevo, ki se ima vsaditi, je najprej pripraviti tako-le:

Z ostro nabrušenim nožem ali z drevesnimi škarjami skrajšamo mu vse poškodovane ali posušene korenine do zdravega dela, in sicer do tje, kjer vidimo izcejati sok. Pri režnji korenin, posebno debelejših, treba paziti na to, da bo obrnjena rana navzdol ali proti zemlji, ker se potem lažje zacele rane, kakor kadar se skrajšujejo korenine v navpični smeri.

Sicer pa moramo previdno in varčno odrezovati ali skrajševati korenine, da jih ohrani rastlina kolikor le mogoče. Posebno tanjšim koreninam je, kar se le dá, prizanašati. V tem, ko en delavec na popisani način pripravlja drevo, vrže drugi izkopano kamenje, grušč, ali če je na razpolago, nekoliko starega zidnega razsipa, dokler napravi s takim gradivom 15 do 20 cm debelo plast. Vrh nje nasuje dobre zemlje in jo nakopiči v kupček. Če pa nima ne kamenja, ne grušča in tudi ne razsipa, stori najbolje, da nasuje na dno jame kar naravnost omenjeno zemljo in jo pomeša s pregnjitim gnojem.

Kup zemlje mora biti tako visok, da bo stalo cepljeno mesto nanj postavljenega drevesa kakih 10 cm nad talno gladino, to je 10 cm nad znamenjem narejenim na podpornem kolu.

Na tem mestu je murvo z vezjo pritrčiti na kol, da se ne zgane pri zasipanju jame. Nato je polagoma zasipati z drugo zemljo, a ob enem enakomerno razširjati korenine, da se med seboj ne dotikajo, niti križajo in slednjič je zasuti korenine z ostalo, iz jame vrženo zemljo.

Ko se dalje zasipa jama, je paziti na to, da zemlja napolni vse prostore in da ne ostane nobena praznота med ali pod koreninami. Jamo pa moramo tako na visoko zasuti z zemljo iz spodnje plasti, da ostane okoli drevesa kakik 10 cm nasipa nad tlemi.

Ta nasip pa se potem vsled svoje teže seseda in ž njim vred se seveda polagoma tudi drevo, dokler dospe do normalnega položaja, kjer se nahaja koreninin vrat. Če ne snamemo ali razpustimo vezi, zgodi se lahko, da se vsled trajnega pomikanja zemlje korenine razkrijejo ali celo raztržejo.

Ko se je zemlja (oziroma drevo) zadosti ulegla, privezati je drevo trdno h kolcu. Navadno zadošča, da se priveže na treh mestih: prvič 30 cm nad tlemi, potem na zgornjem koncu kolca in slednjič v sredi med eno vezjo in drugo. Tam, kjer privežemo mlado murvo, jo moramo poprej oviti z mahom ali slamo, da je vezilo — navadno beka — preveč ne odrgne in s tem poškoduje.

Kolc naj bo le nekoliko močnejši od drevesnega debela in naj ne doseza prvih vej vrha. Kjer se je bati, da bi živali ali pobalini pokvarili debela, tam naj se nasajena drevesa skrbno zavarujejo s trnjem ali na kak drugi način. V takih krajih, kjer razsajajo silni vetrovi, je dobro, da se zraven navpičnega kola pritrudi poševno proti veterni strani še en podporni kol, da se bode drevo lažej vpiralo vetru.

V takih krajih, kjer je težko in le za drag denar dobiti kolcev, opravi se lahko tudi brez njih. Drevesa je namreč saditi tako-le:

Zemeljni nasip, na katerega položimo drevo, bodi dovolj visok. En delavec drži drevo navpično in tako, da stoji njegov vrat 10 cm nad talno površino. Med tem raztegne drugi delavec korenine, jih obusuje z zemljo in potlači to z nogami proti koreninam, dokler stoji drevo brez vsake podpore po konci. S kratka, delo je enako, kakor zgoraj popisano, samo da delavec začasno nadomešča kol. Opomniti pa je to, da je kol neizogibno potreben, če hočemo, da ostane drevo ravno in naredi lep vrh.*)

Kako naj se varuje živino prehlada?

Da dobi živina katar in da se je poloti trganje, kriv je pri mehkužni živini večinoma prehlad. Navadno se polotijo živine te bolezni, ako pride iz gorkega precej na mrzlo ali jo celo mrzla voda

*) Posnetek iz „Navoda, kako izgojevati, saditi in oskrbovati murve itd.“ Bolle in Gvozdrenović.

zmoči, posebno pa tedaj, ko je izpostavljen posamezni del života dalj časa prepihu, stoji v bližini mrzlih predmetov, če pije premrzlo vodo ali požre premrzlo klajo.

Ako je na onem mestu, ki je izpostavljen prehladu, tak organ, ki je občutljiv, zboli pri najmanjšem mrazu in na onem delu života se pojavijo znaki bolezni. Ako brodi na primer več konj, ko so se segreli po mrzli vodi, dobi eden teh revmatično trganje v nogah, drug bronhijalni katar, tretji grižo, ali če stoji dalj časa na prepihu, eden koljiko, drug nahod, tretji vnetje grla, četrti pa, ki je utrjen, ostane popolnoma zdrav.

Vselej ni mogoče preprečiti, da bi se živina ne prehladila, tako na primer, kadar jo zaloti nenadoma zelo mrzel veter ali dolgotrajna ploha. Sicer se pa lahko prepreči, da se živina ne prehladi, ali vsaj omeji močan prehlad, ako so jo ogrne z gorko odejo, se jo spravi pod streho itd.

Pogostoma pa se prehladi živina v hlevu samem in preprečilo bi se to lahko marsikdaj. Če nima hlev dovolj in pravih odduškov, odpro se mnogokrat okna in vrata, ki si stoje navskriž, da bi se odpravila soparica in smrad iz hleva in potem piha na gorko živino mrzel zunanji zrak. Tak hlev ni za živino in zboleti mora v njem, če je še tako utrjena.

Kakor smo že omenili, gre se tu večinoma za delno ohlajenje telesa, kar se dogodi lahko na različne načine. Najslabše je za živino, ki ima stajo poleg kakih vrat, ki vodijo na prosto ali poleg stene, kakor tudi, če stoji živina na neprimernem, mrzlem ali celo mokrem tlaku. Če že mora biti staja za živino ob kaki steni, naj se dene ob zidu vsaj deske, slamnate odeje ali pokrije zid s kakim drugim slabim prevodnikom toplote, da se jo vsaj od te strani obvaruje mrzloti. Mlada živina, teleta in jagnjeta, vležejo se najrajše k zidu in tam se nalezejo bolezni, da jih trga po životu, jagnjeta ohrome itd. V takih pregrajah, v katerih je zaprta v hlevu mlada živina, naj se pokrijejo stene na vsak način z deskami, kajti prepreči se s tem tudi griža, ki se poloti mladine, ako liže zid. Mlada živina liže namreč posebno rada stene ali zid v hlevu, ker se nahaja na njem vedno nek puh, ki ni drugega nega apneni solitar. Solitar pa prouzroča pri mladi živini drisko, ki prouzroči, če se jo zanemarja, celo smrt.

Prej navedene bolezni se polotijo živine tudi tedaj, ko se ji pozimi premalo postelje. Tako štedenje ni na mestu, ker je živini na kvar. Če leži živina o toplem letnem času na golem tlaku ali tleh,

se ji trebuh preveč shladi in včasih tudi premoči, kar ji provzroči potem drisko in katar. Če tlak ni neprodiren, je pod njim zemlja vedno mokra, vsled tega pa je tlak vedno mrzel, posebno pa pozimi. V takem slučaju, in pa kadar ni tlak gladek in raven, naj se močno nastilja, ker se stelja, ki je na tenkem, prehitro umaže in premoči. Nekateri nastiljajo konjem le zvečer, po dnevu pa stojе konji na golem tlaku. Pri konjih, ki delajo, je pa to napačno, kajti ti potrebujejo po zaužitju krme počitka. Na trdem ali celo luknjastem tlaku se pa konj ne more odpočiti in to se pravi konje trpinčiti. Na vsak način naj se toraj živini pozimi nastilja bolj na debelo.

Da se živina tako brž ne prehladi, je najbolje, če se jo skuša utrditi uže v njeni mladosti. Živina, ki biva vedno v gorkem hlevu, se pomehkuži, zato je dobro, če se jo spusti vsak dan v kako ograjo na prosto ali pa če se jo žene na pašo. Na prosto pa naj se jo spušča tudi pozimi in sicer vsaj za nekaj ur. Mraz, pa tudi veter živini, ki je pod milim nebom, ne škoduje, ker obdaja njeno truplo od vseh strani enako gorak zrak. Živina, ki je pogostoma na prostem, ne občuti mraza tako, kakor ona, ki je večinoma zaprta v hlevu, pa tudi ne sili v hlev kakor poslednja. Če se hoče živino utrditi, ravna naj se pametno in previdno. Če je zunaj deževno in mrzlo vreme, naj se jo spravi pod streho, ker drugače, namesto da bi se utrdila, zbolí in morda celo pogine.

„Kmet“.

Ščitaste uši, živeče na sadnih drevesih.

Ščitastih uši je več vrst. Najbolj pogostoma pa najdemo na sadnih drevesih navadno, paličasto in rdečo ščitasto uš.

Najmanj nevarna izmed vseh ščitastih uši je navadna ščitasta uš, ker se jo lahko hitro zapazi, kajti prilepljena je na lubad na rahlem in je ni težko pokončati z raznimi sredstvi. V 18. številki našega glasila smo opisali murvovo ščitasto uš (*Diaspis pentagona*), katera se ne poloti le murv, ampak tudi drugega drevja in grmovja, kakor tudi nekaterih zelišč. Tam smo popisali tudi, kako se jo pokončava. V 20.

številki smo pa opisali razne druge ščitaste uši, ki se polotijo tudi murve, kakor breskvina ščitasta uš (*Lecanium cymbiforme*) in trina ščitasta uš (*Buccus vitis*).

Nevarnejša od prve je takozvana paličasta ščitasta uš. Ta uš je skoraj tako nevarna kakor takozvana St. Yosé, ki je napravila dokaj škode v Ameriki. Ta uš, oziroma ščitek, pod katerimi je ta mrčes skrit, je podoben drobnim, kratkim in belim palčicam, ki so prilepljene na lubad. V gorkem podnebjju se pojavijo vsako leto trije rodovi. Za pokončevanje te uši priporočajo nekateri žvepleni kalijum ali pa karbolinej.

Najmanjša izmed vseh ščitastih uši pa je rdeča ščitasta uš, koja napravlja še večjo škodo od paličaste.

Naš g dopisnik Fr. Tavčar iz Krepelj nam piše o nji nekako tako-le:

Hud sovražnik naših sadnih dreves je neka vrsta malih uši ščitaric in sicer takozvana rdeča ščitasta uš (*Diaspis fallax*). Poloti se raznih sadnih dreves, posebno pa hruškovih. Ker je pri nas že močno razširjena, zdi se mi neobhodno potrebno, da jo opišem nekoliko podrobnejše.

Ko se priklatijo te uši na sadna drevesa, prilepe se na lubad, najrajše pa v razpoke med in pod lubadjo. Tam, kjer jih je več skupaj, je videti kakor neko lišaju podobno tvar, drugače jo je težko opaziti, ker je zelo majhna, in če se pogleda natančno, videti je na lubadi majhne belosive pikice, ki niso nič drugega nego ščitki, pod katerimi čepi majhen mrčes. Ako so na sadnem drevesu v večjem številu, izsesajo na mestu, kjer čepe v večjih ali manjših skupinah, toliko drevesnega soka, da se lubad posuši ali usahne ter na to odluči in na onem mestu posuši se tudi les.

Močno napadena hruškova drevesa četudi še mlada, ostare, njihova lubad je vsa razkava in sem ter tje se nahajajo pege suhe lubadi. Napadeno drevo se začne sušiti od vrha navzdol, ker se poloti uš najrajše visoko ležečih mest na drevesu. Drevo, katerega se je polotila ta uš, peša, je spomladi sicer polno cvetja, ali obrodi nič ne. Čestokrat požene blizu tal ali nekoliko više iz debla eno ali več lepih, krepkih mladik. Marsikateri kmetovalec odreže ali odžaga ostarelo in deloma suho debelce nad lepšo mladiko z upanjem, da izgoji novo debelce. Navadno pa se polotijo uši tudi te mladike in v par letih ostari tudi ta in začne usihati.

Da ne morejo izgojiti naši kmetovalci lepih in zdravih sadnih dreves, kriv je tega največ ta mrčes. Ako se hoče zatreti ta mrčes, naj se ravna na sledeči način: Mlada sadna drevesa naj se, če so od uši močno napadena, obreže ali celo pomladi, a pomladiti se mora tudi starejša drevesa, ker je drugače težavno pokončati uši po visokih vrhlih in drobnejših mladikah. Kar se je odrezalo ali odžagalo, naj se skrbno pobere in sežge. Ko je drevo obrezano, vzame naj se jeklena drevesna ščet in dobro odrgne deblo in veje ter namaže nato s kako raztopino, ki uši pomori, kakor n. pr.:

1. Z vodo, kateri se je dodalo 2 odstotka tobačnega izvlečka;
2. z vodo, kateri se je prililo $\frac{1}{3}$ petroleja;
3. ali pa naj se raztopi v gorki vodi 5 kg mila in doda tej milnici 5 litrov petroleja, vse skupaj prav dobro premeša in porabi za mazanje, potem ko se je ohladilo.

V novejšem času priporočajo za tako mazanje neko posebno vrsto v vodi raztopnega karbolineja, ki se nahaja v kupčiji pod imenom „Dendrin“. Kakor sem posnel iz raznih poročil je baje dendrin uspešno sredstvo zoper razne bolezni na sadnih drevesih. Poskusilo naj bi se tu pa tam tudi to sredstvo, da se vendar vsaj deloma zatre ta mrčes.

Vse prej opisane raztopine naj se pa rabi za mazanje sadnih dreves od novembra do marca, namreč takrat, dokler so drevesa brez listja. Drevesa, ki so močno napadena, naj se namažejo s pomočjo omela, ki se rabi za belenje sten, ona, ki so le malo napadena, pa se lahko kar poškropi s trtno škropilnico.

Priporočal bi, naj se namažejo drevesa od jeseni do pomladi ne le enkrat, ampak celo dvakrat in ponavlja naj se tako mazanje vsako leto, kajti s tem se ne zatre le tu naveden mrčes, ampak tudi marsikateri drugi sadni škodljivec.

Poročilo o razstavah govede na Tolminskem.

Smelo lahko trdimo, da se je po uvedbi razstav goveje živine naša živinoreja zdatno zboljšala, posebno kar se tiče zunanje postave in barve. Razstave so pokazale, da se nekateri živinorejci zanimajo

in trudijo glede napredka v tej stroki in sicer toliko kolikor je po njihovih skromnih močeh mogoče in v kolikor jim dopuščajo tukajšnje krajevne razmere.

Brezdvomno se je dosegel ta napredek v prvi vrsti po odbranih lepih plemenskih bikih, kar so nam pokazale razstave dovolj jasno. Kjer so bili biki lepi, tam je bila goveja živina tudi lepa. A mnogo je še takih, ki se za to veliko ne zmenijo. Ne meneč se za to, ali je bik lep ali premlad, ali ima lastnosti pravega plemenskega bika in ne meneč se za to, kakšni bodo bikovi potomci, to je, ali bodo na zunanje taki in bodo imeli one lastnosti, kakoršne se zahtevajo danes od goveje živine, zadovolje se s tem, da bik kravo vbreji.

Dober vtis glede napredka v govedoreji so napravile razstave v Bovcu, v Tolminu, posebno pa v Kobaridu, kjer je bila gotovo ena izmed najlepših razstav. Da ni napravila razstava v Tolminu istega vtisa kakor ona v Kobaridu, je pač krivo temu to, ker je tam veliko govede, ki jo gonijo na pašo v planine in ta ne napravi na prvi pogled istega učinka kakor ona živina, ki se jo redi v hlevu.

Da so Bovčani tako lepo napredovali v govedoreji, tiči vzrok v tem, ker so blizu Koroške, odkoder se uvaja k nam belanska pasma in ker so v vedni stiki z ondotnimi trgi in odjemalci.

V tolminski in kobariški, kakor tudi v cerkljanski okraj se je uvažala potom c. k. kmetijskega društva in posameznih posestnikov živina belan ke pasme, bodisi biki pa tudi junice.

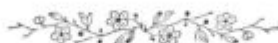
Da ni bilo na razstavi v Cirknem take govede kakor drugod, pripisovati je v prvi vrsti pomanjkanju dobrih plemenskih bikov, a vzrok temu so tudi tamošnje krajevne razmere, to je prevelika oddaljenost in neugodne zveze med posameznimi posestniki in vasmí. Sicer je bilo razstavljenih v Cerknem največ bikov t. j. 26, a med temi je bilo jako malo plemenskih ali za pleme sposobnih.

Želeti bi bilo, da bi se obračala večja pozornost licenciranju in licenciranim bikom, ker napredek v govedoreji odvisi v prvi vrsti od bikov. Izvršbi tega zakona stavijo se na pot raznovrstne ovire, rekel bi, da v nekaterih slučajih take, ki se jim zlepa ne more priti v okom, ali z vstrajnim delom in zanimanjem bi se dalo vendar doseči vsaj kolikortoliko, ako bi se smeli spuščati v občinah, ki razpolagajo z zadostnim številom, le taki biki, ki imajo lastnosti plemenskih bikov. Poznam občine, ki imajo zadosti licenciranih bikov, a pri tem se ne zmeni nikdo za zakon.

Pri vsaki razstavi se je razdelilo precej daril in odškodnin za potne stroške.

Prav ni po mojem mnenju, da dobi ona in ista goved pri vsaki razstavi prvo darilo, dasiravno ga je vredna ker je res lepa, a dobila ga je že na razstavi v preteklem letu, zato bi bilo umestneje podeliti za isto le neko nagrado, ne pa darila. To darilo naj bi se podelilo rajše drugemu živinorejcu, ako ima lepo goved, in ko bi res take živine ne bilo na razstavi, razdelilo naj bi se ono darilo za one lepše živali, ki se jih je prignalo na razstavo. Take lepe živine je bilo na primer letos na razstavih, posebno pa v Kobaridu precej, a noben živinorejec ali gospodar iste ni dobil za to ničesar.

H. S.

GOSPODARSKE DROBTINICE.

Ako sadno drevje bujno raste, a nič ne obrodi, naj se skoplje pod njegovim kapom krog in krog 60 cm globok jarek ter preseka vse korenine, ki se pri kopanju razkrijejo. Nato naj se dene v izkopan jarek kompost ali gnojna zemlja in ga zasuje z izmetano zemljo. Ker ima drevo presekanke korenine, ne dohaja vanj več prejšnja množina soka, zato prične nekako pešati in nastavlja mesto lesnih, cvetne mladike oziroma popke. Na mestu, kjer so bile prej korenine presekanke, se razvijejo pozneje tenke korenine, katere dobe potem za razvoj cvetja odnosno sadja dovolj hrane v jarku.

Na kak način se da ohraniti zelena ali celer do pozne spomladi? Ko nastopi mraz, naj se zelena izkoplje, odbere najdebelejše korene in ji skrajša korenine na dva prsta ali kake 4 cm. Obere naj se ji tudi nekoliko zunanjih listov, da ne bo prebohotna. Tako pripravljeno zeleno naj se nese potem v kak zaveten in suh prostor, jo tam razširi in pusti en dan, da se nekoliko osuši. Nato naj se napravi v bolj suhi in svetli kleti kakih 15 cm visoka lešica iz peska. V lešico naj se prisuje v vrste zelena, sicer pa ne preveč na gostem. Dokler je zunaj mrzlo, pusti naj se okna zaprta, kadar pa postane toplejše, naj se okna odpro.

Kako se ima pripraviti korenstvo za krmo? Sicer žre živina peso, repo in korenje tudi, če ni razrezano, vendar je boljše,

če se isto razreže in pomeša med drugo manj tečno krmo. Če se korenstvo razreže, ni se bati, da bi pogoltnila živina kar celo ali se pri tem morda celo zadavila, ker je nekako primorana prežvečiti ga poprej. Razreže se ga lahko s skrivicem na tanjše in daljše razrezke, kdor ima pa več glav živine, stori najbolje, če si nabavi stroj za rezanje korenstva. Boljše je, ako se razreže korenstvo na večje kose, ker se majhni kosci laže pokvarijo. Razreže naj se vsakrat le toliko, kolikor se istega dne porabi, kajti razrezano korenstvo rado gnije in plesni in tako živini potem škoduje.

Stare, trivoglate pile, iz najboljšega angleškega jekla, ki se rabijo za brušenje žag, se porabijo lahko za rezanje šip. Ako se tako pilo na gornjem koncu odlomi, postane tako ostrá, da se reže ž njo lahko steklo. Ko se obrabi ali postane topa, odlomi naj se jo vnovič.

Kravo, ki brea, proda marsikateri živinorejec v ceno, ker jo ne more tega odvaditi. Ako ni vime zateklo ali niso sesci ranjeni, je brcanje le grda razvada. Taki kravi naj se dene o molži v smrček ščipavka, po končani molži naj se ji ga pa odvzame. Ščipavka naj bo podobna oni, kakoršna je navadno na drogih, ki se rabijo zato, da se pelje bika iz hleva.

Starost ovac se spozna na zobeh. Ovci zraste v prvem letu vseh 8 prednjih zob ali sekavcev. Ti zobje so manjši od poznejših in se zovejo tudi mlečniki, niso stalni, ampak izpadajo polagoma in na njihovem mestu zrasto drugi stalni zobje, ki so podobni lopaticam. V 2. letu izpadeta namreč oba na sredi čeljusti in tam zraseta dva druga ali lopatici. V 3. letu izpadeta druga dva majhna in sicer na vsaki strani po eden in tam zraseta drugi dve lopatici, tako da ima ovca na sredi štiri lopatice in po dva mlečnika na vsaki strani. V 4. letu ima šest lopatic in še po en mlečnik na vsaki strani. V 5. letu ima osem lopatic, ki dorastejo v 6. letu popolnoma in takrat doraste tudi ovca.

Za senco pri gnojnikih najbolj pripravna so taka drevesa, ki podnesejo mnogo gnoja, rasto hitro, napravijo veliko in košato krono in ozelene zgodaj spomladi. Tako drevo je navadna in srebrna topol. Slednja ne ozelene sicer prav zgodaj, prenese pa mnogo gnoja. Ako je gnojnik obzidan, vsaki naj se drevesa $1\frac{1}{2}$ — 2 m od zida, ker drugače prodrejo korenine prehitro skozi zid in ga porušijo. Če gnojnik ni obzidan, naj se dene na ono stran jame, ki je proti gnojniku, par starih desk pokonci, da ne bodo silile korenine v gnojni kup. Za sajenje krog gnojnikov je dobra tudi širokolistna lipa, divji kostanj,

oreh in murva. Murva ima pred drugimi to prednost, da se da izgojiti tudi na latnik in daje mnogo listja, ki se v jeseni osmuka, posuši in kuha potem za prešiče. Smukati pa se ga mora za kakim dežjem, ker drugače je preveč prašno.

Krtico se prežene in pokonča najlaže z ogljenčevim žveplecem. Napravi naj se kepa iz navadnega sivega pivnika polije z ogljenčevim žveplecem, dene v luknjo krtišča in potisne s kakim kolcem kolikor mogoče globoko v rov. Nato naj se vsuje na luknjo lopata zemlje, ter jo močno shodi z nogami. Ogljenčev žveplec, ki je jako hlapen, se vrine po rovu in pomori ali vsaj prežene krtice, ki se nahajajo v istem. Ko se to dela, je treba paziti, da ne pride v bližino ogenj, da celo smodke in pipe ni smeti prižigati, ker se ogljenčev žveplec na hip užge. Ako ostane po dovršenem delu kaj tekočine, naj se jo ne nosi domov, ampak zlije naj se v kako luknjo v zemlji in zasuje z zemljo.

Čilski solitar se lahko meša s superfosfatom in z vsakim takim gnojilom, katero nima v sebi snovi, ki bi vplivale razkrojevalno nanj. Meša se ga toraj lahko s Tomaževo žlindro, ker se nahaja v solitru dušec v taki obliki, da ga žlindra ne more pregnati. Nasprotno se pa ne sme mešati žvepleno kislega amonijaka s Tomaževo žlindro, ker se nahaja v poslednji tudi nespojeno apno, ki izžene del amonjakovega dušca.

Plemenskemu biku naj se ne poklada nikdar pretečna krma. Daje naj se mu le dobro seno in oves, nika pa ne močnate oblude. Če ga ni mogoče gnati poleti na pašo, pomeša naj se mu med seno svežo deteljo ali travo. Poklada naj se mu obenem nekoliko tečne klaje in sicer je najbolje, če se pomeša med rezanico suh ali pa namočen oves. Kakor se ne sme dajati biku pretečne klaje, tako se mu ne sme dajati tudi take, ki bi ga preveč razburila, kakor je n. pr. rž.

Da se purani opitajo, zadostuje, da se jih zapre v kak ograjen prostor in jim daje otrobe ali turšično moko, zameseno z vodo, kuhan in zmečkan krompir in turšico. Še hitrejše se opitajo, ako se jih štopa s cmoki in orehi. Vzame se vsakega posameznega purana med noge, napravi cmok iz otrobov, moke ali kuhanega krompirja, odpre puranu kljun in potisne cmok za cmokom v goltanec, dokler ni gožun poln. Po vsakem cmoku naj se nekoliko počaka, da ga žival požre. Dvakrat ali trikrat na dan naj se mu potisne v goltanec tudi nekaj orehov, tako kakor cmoke. Ko se mu potisne oreh v goltanec,

treba je po goltancu nekoliko pogladiti z roko, da gre oreh laže v gožun. Dasiravno so orehi trdi, omeščajo se v gožunu in zginejo iz njega v 15—20 minutah.

Davica pri prešičih. To bolezen dobe prešiči, ako se prehlade. Prehlade se najlažje, ako so vroči in pijejo mrzlo vodo ali zlezejo vroči v pramrzlo vodo. Prešiči, katerih se je lotila ta bolezen, držo glavo scela, hlipajo, so hripavi, kašljajo, požirajo težko ter se včasih celo zaduše. Trese jih mrzlica, zakopajo se v steljo in žro prav malo. Ko zbole, naj se jim daje obloda iz otrobov, razrezana repa, kisko in pinjeno mleko. Ako so zapečeni, naj se jim vrže v oblodo 30 do 40 gramov glauberjeve soli. Vrat naj se jim namaže vsak dan večkrat z zmesjo obstoječo iz 2 delov olja in 1 dela salmijakovca. Navadno ozdravijo v 6 - 8 dneh.

Ako trava na pašnikih slabo raste, pognoji naj se pašnik s Tounaževo žlindro in kajnitom. Če trava po mestih usiha ali se zgublja, naj se ona mesta dobro povlečejo z brano in obsejejo nato s travnim semenom. Ni ravno neobhodno potrebno, da se travno seme kupi, ampak zadošča, da se senene pleve, ki izvirajo od dobrega sena, preseje na reti ali rešetu in poseje ono, kar je padlo skozi rešeto. Po onih mestih, kjer se je trava pozgubila ali jo duši tam rastoči plevel, naj se potrosi nekoliko čilskega solitra ali pa polije nekoliko gnojnice. Po čilskem solitru in gnojnici trava bujno raste, preraste plevel in ga zaduši. Če se tako ravna, zboljša se travnik v malo letih.

Pretakanje črnega vina. Črno vino je pretakati drugače nego belo. Črno vino mora biti okusno, primerno trpko in imeti mora primerno barvo. Ako deluje na mtado vino zrak, postane prijetnejše in žlahtnejše, drugače pa škoduje zrak barvilu in trpkobi vina, ki se nakajaja v črnih vinih. Zato naj se pretaka črno vino le toliko da se ohrani čisto in da bo stanovitno. Skrbi naj se, da bo sod vedno poln in neprodušno zavehan. Če je le mogoče, naj se ga ne čisti s čistili, ampak pusti naj se, da se učisti samo ob sebi. Ko se je po trgatvi učistilo, pretoči naj se ga takoj na čisto, ker če ostane na drožah, postane rado kalno. Črno vino je zelo občutljivo in dovolj je, da udarimo v kleti močno s kladivom, se že zblodi; če postane kalno, zgubi pa takoj na barvi. Iz tega vzroka se tudi ne sme hraniti črnih vin v kletih, ki so blizu železnic in cest, na katerih je velik promet.

Vinska kriza v Italiji. V Italiji so pridelali v poslednjih letih toliko vina, da ni pridelana množina istega v nikakem pravem razmerju z odjemalci ali konsumenti. V letih 1886 do 1890 so pridelali redno vsako leto približno 30 milijonov hektolitrov. Leta 1907 so pa pridelali 54 milijonov hektolitrov. Ker spečajo ali prodajo le 34 milijonov, ostaja jim 16 milijonov hektolitrov.

Ker so pridelali preveč vina, je cena istemu zelo padla. Vina srednje kakovosti, ki so se prodajala poprej po 30—40 lir hektoliter, so padla na 12—15 lir. V državi sami ne spečajo nič več vina, nego so ga poprej, a tudi izvozi se ga ne bogve koliko več, nego poprej. Na zunanjih trgih jim delajo konkurenco francoska vina, a vrh vsega je bila odpravljena leta 1907 avstrijska vinska klavzula, vsled česar ostaja tam onih 872.000 hektolitrov vina, ki se jih je uvažalo prej v Avstrijo.

Kmetovalci! Pristopite v kolikor mogoče velikem številu k „Goriškemu kmetijskemu društvu“, da pokažete drugim stanovom, da ste tudi vi organizirani. Kdor misli pristopiti z novim letom, naj se brž ko mogoče prijavi. V občinah, kjer pristopi 20 udov, se ustanovi potem podružnica. Udnina je majhna in znaša ob pristopu le 4 K in potem vsako leto le 3 K. Udje imajo poleg drugih ugodnosti še to, da dobivajo brezplačno „Primorskega Gospodarja“, ki izhaja dvakrat na mesec.

POROČILA.

Posnetek iz poročila o sadni jubilejni razstavi, ki jo je priredilo c. kr. avstrijsko sadjarsko društvo na Dunaju v proslavo vladarske 60-letnice Njegovega Veličanstva cesarja Franca Josipa I.

Dne 12. do 14. novembra t. l. je bil sklican občni zbor tega društva na Dunaju in na tem občnem zboru je njegov dolgoletni predsednik g. Henrik grof Attems poročal o delovanju društva v zadnjem desetletju nekako tako-le:

Kakor so hoteli proslaviti vsi drugi stanovi v Avstriji na svečan način 60-letnico Njegovega Veličanstva in pokazali, kaj vse so storili v tej dobi, tako je hotelo pokazati tudi avstrijsko sadjarsko društvo. Iz tega, kar se je videlo na razstavi, je bil uspeh naslednji:

Največji napredek v sadjereji je pokazala Štajerska in prva za njo Galicija. Tirolska je razstavila v dveh čarobnih slikah, z ene strani Bolcan po svojem društvu, z druge strani pa severna Tirolska po g. Müller-ju. Lepša nego navadno je bila skupina Kranjske, ker je prevzel glavno nalogo deželni odbor in g. ravnatelj poljedelske šole na Grmu. Tudi Šlezka in Koroška sta imeli lepo skupino. Bukovina je podala svoje v izvrstni obliki, a Primorci so okrasili razstavo po svojih močeh. Moravska bi ne bila niti zastopana, ako bi ne bila poslala Kuhlandska par košaric v razstavo. Kakor se zdi, je imela Češka letos slabo sadno letino. Predarelska je pokazala letos vnovič, koliko se lahko doseže, ako sede v sadjarskem odseku pri kmetijskem društvu osebe, ki se kaj trudijo v prospeti sadjereje.

Črnormena, izključno avstrijska skupina je bila na sploh vredna občudovanja in pripoznana kot biser sadne jubilejne razstave.

Kar se tiče avstrijskega Primorja ali sadnega paradiža, poudarja poročevalec, da je isto zelo zaostalo za drugimi. (Kje tiči vzrok? — Opomba ured.)

J. Kopač svečar Gorica, ulica sv. Antona 7. priporoča voščene sveče, med najboljših vrst; zajamčeno pravi pitanec za čebele. Cene tako nizke, da izključujejo vsako konkurencu.

A. Primožič,

slovenski optikar Gorica na Kornju

priporoča slav. občinstvu svojo veliko zalogo optičnih izdelkov in vicer vsake vrste očal, barometre, toplomerje, daljnogleda, povečevalna stekla, tehnične za most, mleko itd Sprejema naročila in poprave in pošilja na dom.

Ivan Bednarik v Gorici, via della Croce 6, priporoča svojo knjigovoznico.

Železna orala, koja potrebujejo le polovico vlačne moči od navadnih, lahko vodljive, pripoznane od prvih naših kmetovalcev za najbolje, se dobivajo v moji zalogi tukaj. Njih uzorec, kakor tudi uzorec mojih škropilnic proti peronospori se dobi v zalogi kmet. društva v Gorici. Uljudno se priporočam za odjemanje. **ZIVIC i DRi. Trst, Trgovinska ulica št. 2.**

Peter Cotič čevljarski mojster v Gorici Raštel št. 32 in Gosposka ulica št. 1. Zaloga vsakovrstnih čevljev za odrasle in otroke. Naročila z dežele se po pošti dostavljajo.

Cepljene Irte, raznih vrst na raznih podlagah (I. in II vrste), kolči in bilfe raznih vrst ima na prodaj po jako ugodnih cenah posestnik in lastnik trtnice **Forčič** in drug v Komnu na Krasu.

NARDINI & WOLF

izključno zastopništvo
tovarne „**ETERNIT**“
za celo Primorsko ce-
mentne asbestove plošče
za pokrivanje streh
Gorica via Vetturini št. 11

Najboljši krov sedanosti
Eternit-Skrilj, lahek, čvrst, varen
proti burji, nevihti in ognju.

Goriško kmetijsko Korenjski trg,

ima v svoji zalogi in razprodaja
potrebščine

Lanene in sezamove tropine;
Žveplenokisli kalij s 96⁰/₁₀ kalija;
Kalijevo sol 40⁰/₁₀;
Klajno vapno po 28 vin. *kg*, cela vreča 50
kg po 24 vin. *kg*;
Petrina v posodah po *kg* 6¹/₄ in 12¹/₂ cena
kg po 40 vin. K tej spadajoči papir *kg*
80 vin.
Otrobi sredne I. vrste vreča 8 K in po
5 K 30 vin.; Posenke (noli) I. vrste vreča
6 K 50 vin.;
Vinski zakoni 10 vin.;
Račijo za vezanje po 1 K *kg*;
Škropilnice za trte in za drevje, žveplalnike;

**Društvo naročuje nadalje vse
po najnižjih**

društvo v Gorici Attemsova palača

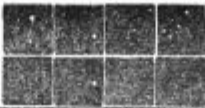
svojim članom sledeče kmetijske
in gnojila:

Ročne okopalnike za okopavati, pleti, gra-
biti, sejati, osipavati itd od K 13-50 do
K 72;
Okopalnike za polje za enega konja po-
sebno pripravne za razna dela po 65-50 K;
Železne in lesene pluge za polje in vino-
grade od 118 K naprej;
Travniške brane od 70 K do 80 K;
Trosilne torbe za umetna gnojila, razpršil-
nike za gnojnico in sesalke za gnojnico.
Slamozreznice najboljše vrste.

Za posestnike, bivačoč v Ajdovščini in
okolici, je glavna zaloga pri g. Josipu Berbuč
v Sv. Križu pri Ajdovščini.

**druge kmetijske potrebščine
cenah.**

Sodba se glasi!

Da si od zdaj naprej nabavi vsak za se, kakor
za svojo rodbino

obleko, pokrivalo,
perilo, čevlje pri znani tvrdki

J. MEDVED, Gorica

Corso G. Verdi 38.